

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DOTYCZĄCY FIGURY
MATKI BOŻEJ Z DZIECIĄTKIEM JEZUS
Z ELEWACJI SZPITALIKA ROGERA
W RUDACH WIELKICH**

Opracował:

Konserwator Dziej Sztuki

mgr Adrian Poloczek

Katowice, 14 września 2017 r.

STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Dotyczy: figura Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus.

Lokalizacja obiektu - Rudy Wielkie, szpitalik Rogera – elewacja.

Wymiary obiektu - wys. ok. 100 cm.

Średnice podstawy - ok. 35 cm

Rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus to obiekt usytuowany w wyoblonej, półkoliście zwieńczonej niszy, zlokalizowanej w grubości muru elewacji. Wnęka nie oszklona, bezpośrednio narażona na czynniki atmosferyczne.

Figura wykonana jako odlew gipsowy. Gips to materiał, który dość łatwo ulega degradacji technicznej w warunkach podwyższonej wilgotności, w połączeniu z oddziaływaniem ujemnych temperatur. Jednakże na zły stan zachowania w bardzo dużym stopniu miała wpływ źle technicznie wykonana polichromia.

Prawdopodobnie gips nie został odpowiednio zagruntowany np. kazeiną lub prostszym w użyciu pokostem.

Sama farba – mało odporna na oddziaływanie zmiennych warunków pogodowych.

Objawia się to w dużych ubytkach polichromii, jej bardzo złym przyleganiu do podłoża, jak i charakterystycznym strapowaniu z powierzchni rzeźby w postaci podgiętych lub wywiniętych krawędzi. Widoczne zabrudzenia i braki takich elementów jak: dłonie i stopy Dzieciątka Jezus, lewa dłoń Matki Bożej.

Również w złym stanie postument, w formie walca.

Wykonany z cegieł i zaprawy nosi ślady uszkodzeń mrozowych w formie pęknięć i ubytków zaprawy murarskiej.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Dot: figura Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus.

1. Wykonanie badań w celu ustalenia materiału z jakiego wykonano figurę i postument. Zabieg ten proponuje się przeprowadzić pobierając materiał do badań przed wyjęciem figury z niszy elewacji. Pozwoli to przy równoczesnym rozpoznaniu stanu zachowania obiektu dobrać metodę demontażu figury bez jej uszkodzenia.
2. Wyjęcie figury z niszy w elewacji wraz z postumentem.
3. Transport do pracowni.
4. Wstępne oczyszczenie obiektu z kurzu i zabrudzeń przy użyciu miękkich pędzli.
5. Rozdzielenie figury od postumentu w kształcie walca.
6. Podklejenie spęcherzonych i osypujących się fragmentów polichromii. Proponuje się użycie preparatu SEALERS 123A, firmy KÄLNER, bądź innego kleju o dobrej penetracji.

7. Wykonanie badań stratygraficznych w celu ustalenia pierwotnej kolorystyki.
8. Utrwalenie podłoża jakim jest odlew gipsowy. Pobrana mała próbka rzeźby in situ, wskazuje, że mamy tu do czynienia z odlewem gipsowym tzw. pustym.
(Na odwróciu próbki widoczna wewnętrzna ścianka figury. W tym miejscu odlew nie przekracza 1 cm grubości.) Odlewy puste otrzymuje się stosując tzw. odlewanie z opłukiwaniem. Do takiego odlewania nadają się przede wszystkim formy zamknięte, w których znajduje się otwór do wlewania gipsu. Po nałożeniu smaru zapobiegającego przywieraniu gipsu do formy wieloklinowej gips wlewa się do środka przez lejek i specjalnie przeznaczony do tego otwór znajdujący się w jednej części, w naszym przypadku prawdopodobnie w podstawie rzeźby.
Następnie przez obracanie i pochylanie formy w różnych kierunkach opłukuje się gipsem powierzchnię wewnętrzną formy, wypełniając nim nierówności i wypukłości. Przy wysokości rzeźby ok. 1 m ścianki powinny mieć grubość do 4 cm, a więc w przypadku naszej rzeźby grubość 1 cm wskazuje bardzo cienki (niebezpiecznie kruchy) odlew lub miejsce niedolane gipsem. Tę metodę przedstawia się dość obszernie z jednego powodu. Zaobserwowano, że poza tym, że ścianki są bardzo cienkie, a co za tym kruche, wykazują dość duże tzw. zwietrzenie. Rzeźba jest wystawiona na bezpośrednie oddziaływanie warunków pogodowych, przy jednoczesnym braku ciągłości polichromii jako warstwy zabezpieczającej gips. Wnioskiem płynącym wprost z obserwacji jest konieczność utwardzenia gipsu. Wykorzystamy tutaj możliwość oddziaływania preparatem wzmacniającym strukturę gipsu od wewnątrz rzeźby. Wykorzystamy fakt powstania pustej przestrzeni wewnątrz rzeźby. Teraz zamiast gipsu będziemy opłukiwali wnętrze figury preparatem wzmacniającym.
Mogą to być roztwory żywicy sztucznej np. Paraloid B-72 rozpuszczonej w toluenie lub metoda utwardzenia gipsu stosowana od dziesięcioleci za pomocą kazeiny boraksowej. Utwardzamy gips od wewnątrz, jak i na licu figury.
9. Usunięcie przemalowań metodami mechanicznymi lub chemicznymi. Dobór metody po wykonaniu prób na skuteczność danej metody.
10. Założenie warstwy werniksu retuszerskiego, firmy Rowney.
11. uzupełnienie polichromii metodą scalającą przy użyciu farb olejnych, firmy Rowney po uprzednim odsączeniu oleju i dodatku żywicy damarowej.
12. Wykonanie złoceń (korona, detale szat). Proponuje się użycie złota płatkowego 23 $\frac{3}{4}$ karat na spoiwie Mixtion.
13. Założenie werniksu końcowego.
14. Uzupełnienie ubytków postumentu w kształcie walca, wykonanego z cegieł i zaprawy. Proponuje się usunięcie obluźwionych i uszkodzonych fragmentów. Utwardzenie przy

użyciu preparatów typu KSE, firmy Remmers. Uzupelnienie ubytków zaprawą o strukturze, teksturze i fakturze zbliżonej do oryginału. Uzupelnienie warstwy malarskiej wg wniosków wynikających z badań odkrywkowych.

15. Naprawa warstwy zaprawy założonej na wewnętrznej ścianie kapliczki.

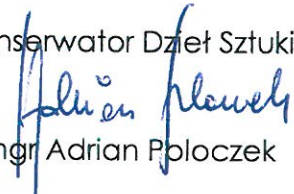
16. Wykonanie pełnej dokumentacji opisowej i fotograficznej.

WNIOSKI KONSERWATORSKIE

Figura pomimo niezbyt dużej wartości artystycznej z pewnością wpisuje się w obyczaj budowania tego typu kapliczek. Chociażby z tego powodu rzeźbę należy poddać konserwacji i eksponować na pierwotnym miejscu.

Należy wziąć pod uwagę ewentualne przeszklenie wnęki kapliczki. Najlepiej szkłem polaryzacyjnym, aby pozbyć się refleksów światła.

Przeszklenie znacznie przedłuży żywotność obiektu.

Konserwator Dziej Sztuki

mgr Adrian Pploczek

Katowice 14 września 2017 r.

Katowice, dnia 16 kwietnia 1996 r.

PSOZ-WKZ- 920/215/96

Za zgodność z oryginałem

Konservator Dzieł Sztuki
Adrian Poloczek
mgr Adrian Poloczek
zaśw. PSOZ-WKZ nr 206/96

Zaświadczenie nr 206/96

Na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 Kodeksu Postępowania Administracyjnego i § 19 i 20 Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności (Dz.U. nr 16 poz. 55) **stwierdzam że :**

mgr szt. Adrian Poloczek
urodzony dnia 23 czerwca 1955 r. w Chorzowie
zamieszkały w Katowicach, ul. Waryńskiego 24a

posiada przygotowanie zawodowe do wykonywania prac konserwatorskich przy zabytkach ruchomych w zakresie: malarstwa sztalugowego i ściennego, polichromowanej rzeźby drewnianej i kamiennej detalu architektonicznego oraz przedmiotów z metalu

Adrian Poloczek ukończył studia wyższe w zakresie konserwacji dzieł sztuki (dyplom nr 2847 Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie), oraz wykazał się wymaganą praktyką zawodową.

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac przy zabytkach, określonego przepisami powołanego powyżej rozporządzenia.

Zaświadczenie wydaje się na wniosek zainteresowanego.

Oplatę skarbową w wysokości 3.00 zł
skasowano na wniosku

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Katowicach
Jacek Owczarek
dr inż. arch. Jacek OWCZAREK

